

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: **תשעה באב**

פרשת דברים

בס"ד | גיליון מס' 189

מה המסר הטמון בעומק סיר התפודים?

איכה ישבה בדד (איכה א, א)

לתשוקה הזו יש תכלית מעשית כבירה: הגאולה בוא תבוא רק אם אבינו שבשמים יחוש שזה איכפת לנו, שאנו מתגעגעים אליו באמת, שאנו שואפים לראות בתפארת מלכותו בבית מקדשו. זהו בכי של געגוע שלכאורה אין לו תועלת מעשית, אבל הוא הוא התועלת המעשית הגדולה ביותר, כי התשוקה לגאולה - היא זו שתביא את הגאולה!

גילוי זה חושף הרה"ק בעל ה'תפארת שלמה' ז"ע בפרשת מסעי, ודבריו מהדהדים: כשיהודי מעורר בלבו את הכאב, כשבלבו דואב לנוכח חילול שם ה' וקדושת ירושלים, כשהוא מתייסר בגלל אריכות הגלות והריחוק מהבורא - זה מה שמעורר את רצון ה' לקרב את הגאולה, אבא שבשמים יתרצה לגאולת בניו לנוכח געגועיהם אליו בכל הלב!

כל אחד מאיתנו יכול להחיש את הגאולה. כל איש, צעיר כמבוגר, ילד רך בשנים כמו קשיש בשנות זקנתו, כל אחד מאיתנו יכול לחולל את השינוי ולהוביל למהפך הגדול - לגאולה השלימה. ככל שנבכה, נכאב, נתגעגע ונשתוקק לגאולה, ככל שנתבונן ונקדיש תשומת לב לכאב שבחורבן, ככל שנתרכז ביממה הזו באבל ובכאב, בציפיה ובכמיהה לראות בגאולה - כך נזכה באמת לעורר את רחמי אבא שבשמים, ולקרב את הרגע בו נזכה לראות בשבוע ה' ציון!

בקשה מוזרה מהבן האבוד...

הוא היה נסיך תפנוקים, בנו של המלך העשיר החזק. בארמון המלך לא חסר לו כל טוב, הוא נהנה מגישה ישירה לאוצרות הממלכה, חבר משרתים סבב סביבו להעניק לו כל אשר יחפוץ, עתידו וחיייו נראו מרופדים וקסומים. ואז, ברגע לא טוב אחד, הוא נתפס בעבירה משמעותית שיש עמה קלון, ובשל מעמדו חבר השופטים הקל בעונשו ולא גזר עליו גזר דין מוות, אלא הרחקה לכפר משמים בירכתי המדינה...

צרר לו בן המלך צרור קטן, ויצא לדרך. הוא התקבל לעבודה בביתו של כפרי מגושם וחסר בינה, שכל אוצרותיו הערכיים והגשמיים הסתכמו בעדר פרות חולבות ואורות סוסים פעילה. בן המלך נאלץ לשכוח מחיי ההדר והתפנוקים שהיו מנת חלקו בעבר, וידי הענוגות החלו להתרגל לפעולות מגושמות ומכוערות, כמו פנינו הזבל שהותירו אחריהן הפרות...

'מושיגיו' של הכפרי, היו רחוקים מאוד ממושגייו של בן המלך. הוא העניק לו מיטה לישון - שלא היתה אלא ערימת קש וזרדים צרורים יחדיו. ארוחת הבוקר כללה פת קיבר ומעט גבינה מיובשת, וכך גם ארוחת הערב. על ארוחת צהרים כלל לא שמעו בכפר, בטח לא על אווזים מפותמים ברטבים מתובלים...

אט אט, החל בן המלך להסתגל לתנאים החדשים שנכפו עליו. הוא נאלץ להתרגל לארוחתו ושיחו של הכפרי המגושם, לחיות בין הפרות והסוסים, לאכול את הארוחות העלובות ולישון בתנאי רפת. כל מעייניו של הנסיך היו נתונים למתנה השבועית היקרה מכל, הארוחה המיוחדת בה פינק אותו הכפרי:

אחת לשבוע, העניק הכפרי לעובד המסור והנאמן סיר תפודים צלויים. זו היתה מנת הפינוק הקבועה, הרגע לו ציפה הנסיך כל השבוע. לאורך הימים והלילות בהם חי

הלב נקרע מכאב, מסרב להאמין. שוב אנו ניצבים ביום המר והנמהר, יום חורבן בית מקדשנו, ועדיין לא נגאלנו. כמעט 1950 שנה חלפו, שנה ועוד שנה אנו מתיישיבים על הארץ ומקוננים בבכי מר, ועדיין לא נגאלנו.

במוצאי השבת הקרובה, אם חלילה לא נזכה לגאולה, שוב תוסט הפרוכת מארון הקודש. צהלת השמחה השבתית תתפוגג, האור יעומעם, ואת החלל תמלא אווירה מדוכדכת וכאובה. שוב נתישב כולנו על הארץ כשספרי הקינות בידינו, והתווים המרטטים של מגילת איכה ימיסו את ליבנו, יזכירו לנו כי הגלות עודנה כאן במלוא מכאובה, אבינו האהוב עדיין גולה ונודד ואין לו מקום, המקום הקדוש לנו ביותר מחולל, שועלים מהלכים בו...

שעת הקינות על חורבן הבית צופנת בחובה רגע בעייתי. ברור לכלנו כי חורבן הבית היה האסון הכבד ביותר שעבר העם היהודי מאז הפך לעם, אנו מודעים לכך שאנו בנים שגלו והתרחקו מעל שולחן אביהם. אנו מביטים סביבנו ורואים את הסתר הפנים - כאשר יד הבורא מסתתרת מאיתנו ואנו חיים בעולם חשוך ואפל, אנו בוחנים את האנשים שסובלים סביבנו - איש וסאת צרותיו, ומבינים כי כל אלו הן השלכות נוראיות של אותו אסון נוראי.

לפיכך, הדעת נותנת שיש לקום ולעשות מעשה. אולי היה ראוי לקבוע את מהותו של יום זה כיום של עשיית חסד וריבוי אהבת חינום. אולי היה צריך להקדישו ללימוד אינטנסיבי של הלכות בית המקדש שייבנה בקרוב. אולי היינו צריכים לערוך ביום הזה מעמדי תפילה כבירים לקירוב הגאולה. הלב חושק לראות את הגאולה, הידיים רוצות להתקדם, לעשות מעשה משמעותי, אולם אנו לא עושים את כל אלה, אלא מייחדים יום לבכיה, לקינות, לדמעות...

למה? למה לא להפוך את היום הזה ליום מעשי ופורי? למה לא לנצל את התאריך הזה למנוף של עשייה? למה לשבת בחיבוק ידיים ולקונן ולבכות? מה תועיל הבכיה ומה יוסיף הנהי, בדרך כלל אנו נדרשים לפעולות של ממש ולא לבכיה בעלמא, שלכאורה אינה מייצרת כל תועלת מעשית. מדוע היום הזה מיוחד לבכי בלבד, לקינות בכל אתר ואתר?!

את התשובה כדאי מאוד לדעת, כי היא טומנת בתוכה את המהות הפנימית של היום הזה - יום תשעה באב. 364 יום בשנה אנו פועלים לקירוב הגאולה, להבאת משיח צדקנו, בדרכים מעשיות ותועלתיות, באהבת חינום, בקירוב לבבות, בלימוד תורה, בכל מצוה שאנו עושים. אך ליום הזה תכלית אחרת, עמוקה בהרבה:

ביום הזה אנו משתוקקים!

זהו יום מיוחד, שכל כולו געגוע, כמיהה, ציפיה, השתוקקות. ביום הזה אנו מבכים את החורבן, ומעוררים בליבנו רגשות, לא, אין צורך ביום הזה בביטוי מעשי, בפעולות כמו דינו - כי את אלה עשינו ונוסיף לעשות אם חילה לא ניגאל. היום הזה נועד לעורר בליבנו את הרגשות החבויים, להניע את הנימים הכבושים בעומק הנשמה, להחיות את הגעגוע הצורב לימי האור, בשבתנו תחת ידי האוהבות של אבינו שבשמים.

מתנות בקינות...

שעות הקינות על החורבן והציפיה לגאולה, הן שעות קשות ללא ספק. כל מי שלב יהודי בקרבו מתאונן, חש את הכאב ממלא את כל כולו. ולצד זאת, הבכי והנהי על החורבן צופנים בחובם מתנות יקרות שכדאי לזכור מהן...

וכך מגלה הרה"ק רבי חיים פאלאג'י ז"ע בשם הספר 'קטורת המזבח', כי המתאבל על חורבן ירושלים עתיד לזכות ולראות בשמחתה, וזו גם סגולה שיתכפרו עוונותיו ויארץ ימים, עדי יזכה לראות בבנין ירושלים. ולא זו בלבד - אלא שזו תעודת ביטוח שלא יצטרך חלילה להתאבל על בניו, כולם יאריכו ימים עוד יותר ממנו!

הבה נזכור שגם בשעת הקינות, בורא עולם מחלק מתנות למשתתפים עמו בצער, לשותפים עמו באבל, הבטחה ברורה לכפרת עוונות, לאריכות ימים, ולביטוח על חיי הבנים - אלו הן מתנות שלא בכל יום נוכל לזכות בהן, רק ביום הזה. הבה נבכה בו את החורבן, הבה נתפלל בו על הגאולה, הבה נזכה באוצרות הטוב שאבינו מרעיף עלינו גם ביום כזה!

בתת תנאים - הזכיר לעצמו כי יום יבוא בסוף השבוע, אז יתפנק על סיר שלם מלא בתפוחי אדמה צלויים, האח האח...

כך נמשך הדבר במשך שנים. הנסיך כבר שכח לחלוטין ממעמדו הקודם, אוצר מושגיו הידלדל והלך, הוא התרגל לחיי הכפר המגושמים. בניו של הכפרי הביטו בקנאה בלתי מוסתרת ב'בן המאומץ' של אביהם, כיצד הוא זוכה לארוחת פינוק שבועית להם לא זכאים, רק בן המלך מקבל את סיר התפודים הצלויים הנכסף...

ביום בהיר אחד הלך הכפרי בדרך כל הארץ, ושבק חיים. נערכה לו הלוויה עלובה, גופתו נקברה בקצה נחלתו. בניו הפכו לבעלי הבית, והמעשה הראשון שעשו - הודיעו לבן המלך כי חסל סדר סיר תפודים שבועי, מעתה יאכל את הארוחה הדלה הקבועה בכפר - פת קיבר וגבינה מיובשת, בלי סטיות ובלוי שינויים...

בן המלך חש כי חרב עליו עולמו. הוא הרגיש כי לקחו ממנו את הפינוק היחיד, את מה שקיבע את מעמדו האיתן. אך לא יכול היה לעשות דבר - הכפרי שקיבל אותו לעבודה איננו, ובניו מתאכזרים אליו - זה המצב. בסתר לבו קיווה כי עוד יקרה משהו שיחזיר את הגלגל לאחור, וישיב לו את סיר התפודים השבועי האבוד...

ואז זה קרה. מברק מלכותי הגיע מבית המלוכה, בו נכתב כי המלך יוצא לסיבוב בערים ובכפרים בכל רחבי המדינה, וביום מסויים יבקר בכפר הקטן. כל בני הכפר התרגשו בדיצה, החוצות צוחצחו והרחובות מורקו. ביום המיועד הגיע המלך בראש משלחת גדולה ונכבדה, ונכנס לבקר בבית ראש הכפר, וכל בני הכפר מוזמנים לראות במלכותו וליהנות מזיו.

על אחת כמה וכמה, בן המלך התרגש עד כלות הנפש. הנה, לאחר שנים כה רבות של ריחוק, לאחר גלות כה ארוכה בקרב כפריים מגושמים, לאחר תקופה כה ממושכת בה לא זכה לראות את פני אביו - הנה הרגע הגדול מגיע, אבא בא. בלב הומה ובעיניים נוצצות התייצב בן המלך בחצר של ראש הכפר, ממתין ומייחל לרגע הגדול...

והנה, מן האופק נראתה הכרכרה המלכותית ההדורה, שומרים ומשרתים סביב לה. עד מהרה גמאו הסוסים החסונים את המרחק הקצר, והמלך ירד מהכרכרה, ונראה ביופיו בחזית הבית. בן המלך מחה דמעה, והתייצב בראש התור לקבל את פני אביו...

'אבא' - פרץ הבן בקריאה מהדהדת, 'אבי היקר והאהוב, שנים שלא ראיך! הלא תדע כי מאז הגיעי לכפר זה, זכיתי לקבל סיר תפודים צלויים מדי שבוע. אך הכפרי הזקן מת, ובניו מסרבים להעניק לי את מנת הפינוק השבועית. אבי ומלכי! - אנא שכנע אותם להשיב לי את הטובה הייחודית הזו, רצוני לשוב לזכות בסיר התפודים השבועי האהוב!' - - -

'אוי ואבוי!' - פרצו משרתי המלך בכבי בשומעם את בקשת הנסיך. 'כבר נשתכח מלבו מעמדו כנסיך, הוא כבר לא מתגעגע לשוב לחיק אביו, נפשו כבר לא כמיהה לחזור לכהן כבן המלך, ולזכות בכל התנאים הייחודיים של בני המלוכה. סיר תפודים, סיר עלוב ובו כמה תפוחי אדמה צלויים - זה מה שמעניין אותנו! לאן הידרדר מעמדו, איכה הפך לכה מגושם ובזוי!'

אנו בני המלך. היינו בארמונו, שהינו בחצרותיו. התרפקנו על אבא בקרבה אינסופית, הרגשנו חבוקים ודבוקים בידיו של בורא עולם, חשנו כי יש לנו בית משותף, חם ומזמין, בו נוכל לבוא תמיד ובהיכלו להתכנס. מתוך קירבה אמיתית. בכל הזדמנות בה חטאנו או חלילה משהו הסתבך - באנו אליו, לארמונו של המלך, וכל הבעיות נפתרו. חיינו בעולם כסוּם ומפנק...

ומאז... - קרוב לאלפיים שנה עברו מאז הורחקנו מעל שולחנו, הושלכנו בין הגויים בגלות ארוכה וכאובה. בעטיה אנו נזקקים למאמצים כבירים כדי לחוש קרבת ה', בגללה אנו מרגישים כה רחוקים, בנאצים להתמודד עם נסיונות וקשיים. הגלות היא שהביאה ומביאה עלינו את כל הצרות והרדיפות, את הגירושים וההשמדות לאורך השנים, וגם את צרות הפרט שכולנו מתמודדים עימן, ומייחלים לפתרון.

אך אנו כה רחוקים, עד שאנו עוסקים כל העת בבעיות הקטנות שלנו. הלב והמוח נתונים במצוקות שלנו, בהתמודדויות שלנו, שנראות לנו כה גדולות, אך לאמיתו של דבר אינן אלא סימפטומים קטנים של הבעיה הגדולה - בעיית הגלות הארוכה והחשוכה. כעת ניתנת לנו הזדמנות, מלכו של עולם עימנו, 'עמו אנוכי בצרה', הוא משתתף עימנו באבל, מקונן עימנו בצער, ויש לנו את ההזדמנות לבכות על מה שחשוב באמת, לעורר את רחמינו לפתור את הבעיה הגדולה באמת!

בל נהיה עוסקים ביום הזה בסירי תפודים, בבעיות קטנות אישיות. הבה נבכה על הצרה הגדולה המשותפת לכולנו, על הגלות הארוכה והמייסרת, על הריחוק מאבא שבשמים. הבה נחוש את הכיסופין לשוב לאבינו האהוב, הבה ניחד את תפילותינו ובקשותינו לשאיפתנו האמיתית - לשוב לאבא שבשמים, לחסות בסתר כנפיו, להתרפק עליו בהאבה...

הבה ניקח את המסר הזה המופיע בספר 'אמונה שלימה' לתשומת ליבנו, ונקדיש את היום הזה למה שחשוב: להשתוקקות אמיתית, לציפיה לגאולה השלימה, לקינה על הגלות הארוכה והמתמשכת, בה הורחקנו מעל שולחן אביו. והציפיה הזו, המיית ליבנו, כיסופינו לראות במלכותו גלויה לעינינו - אלו יחישו את בוא הגואל, את הגאולה הנכספת!

וינה בבעלזא...

שעת לילה מאוחרת, בהיכלו של הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא ז"ע. בבית המדרש עוד נותרו מעט יהודים שעסקו בתורה, אך הרבי כבר נכנס לחדרו הקדוש. אחרוני מבקשי עצתו כבר עזבו את המקום, והרבי התכונן בסילודין לרגע בו יפתח באמירת 'תיקון חצות', לקונן על צער השכינה והגלות המתארכת...

לפתע נשמע קול שקשוק מרכבה הדורה, שעצרה את מסעה בחצר ביתו של הרבי. מן המרכבה ירד סוחר יהודי אמיד שנמנה על באי ביתו של הרבי, ונהג לבקש מהרבי עצה וברכה לפני חתימת כל עיסקה. עתה הגיע באישון ליל, שכן הוא בדרכו ליריד הגדול שיערך מחר, בו הוא צפוי לחתום על כמה עסקאות משמעותיות...

הסוחר העשיר ירד מהמרכבה, וחיש קל הקיש בדלת חדרו של הרבי, אשר פתח לו בעיניים מאירות, תוך שהוא מביע את פליאתו על בואו בשעת חצות ליל. 'עסקאות רציניות עומדות על הפרק' - תירץ הסוחר את סיבת בואו בדחיפות כה גדולה, 'אני זקוק לברכת הרבי שאצליח וארווח!'

הרבי שמע את דבריו, ולפתע נענה לו בשאלה שנראית שלא ממין העניין: 'אמור לי יהודי יקר, האם היית פעם בוינה הגדולה, בירת אוסטריה?' - גבותיו של היהודי זינקו בהפתעה, הוא כלל לא ציפה לשאלה מעין זו, אך עד מהרה התאוּש והשיב: 'אכן כן, הייתי גם הייתי!'

'בפריז, בירתה המסונגנת של צרפת, גם שם ביקרת פעם?' - שאל הרבי. 'אכן כן' - השיב היהודי בקצרה, תמיה מה עניין בירות אירופה לכאן... 'וראית גם את הארמונות היפים שם? את בתי המלוכה, חדרי המשכיות, ההיכלות היפים והמעוצבים?' - הוסיף הרבי ושאל.

'בוודאי!' - השיב הסוחר על אתר, והחל מתאר את הארמונות בהם ביקר, בפריז, בוינה, ובעוד בירות חשובות ברחבי אירופה. הוא תיאר את גודלם ויופיים, פארם והדרם, המשרתים הניצבים בהם והעיצובים המסונגנים הממלאים אותם, כשהרבי מאזין לו רוב קשב. לפתע פתאום, פרצה אנחה כבידה מלבו של הרבי:

'אוי, בראותי כל עיר על תילה בנויה, ועיר האלוקים מושפלת עד שאל תחתיה! אוי, איכה ישבה בדם העיר רבתי עם, כיצד הגענו למצב שבירות אומות העולם מפוארות ובנויות בפאר והדר, ובירתו של מלכנו, בירת העם היהודי, כה מושפלת חריבה ובזויה, ואין לה דורש ומבקש...' - ביכה הרבי בעצב...

או אז הבין הסוחר, כי הרבי מבקש בעת הזאת, בשעת תיקון חצות, לעורר רחמי שמים על צער השכינה והגלות הארוכה. העסקים החשובים יכולים לחכות, כעת הכמיהה והציפיה לגאולה ממלאות את כל יישותו, הרבי משתוקק ונכסף לראות בבני ירושלים...

כי אכן כן, כולנו עוסקים לאורך ימות השנה, במגוון תחומים ועניינים חשובים ונחוצים. לכולנו יש דאגות, משימות, התמודדויות, רצונות שאנו רוצים להגשים, הצלחות שחשובות לנו. אבל יש משהו עוד יותר חשוב, וביממה הזו של תשעה באב נמקד בו ורק בו את מבטנו:

בשאיפה ובציפיה לראות בגאולה השלימה. בכיסופין ובתפילה, לזכות לראות בביתא משיתנו. אם בכל ימות השנה אנו עוסקים, לפחות את היום הזה נקדיש להתבוננות מעמיקה בכאב הגלות ובריחוק מאבינו שבשמים, ולעגוע נלהב לראות בבואו אלינו, מתוך רחמים וחסדים ושפע רב!

מכתב בעיצומו של יום!

היה זה בליל תשעה באב, בבית המדרש הגדול בקוזמיר. כל בני הקהילה היו ישובים על הארץ מקוננים על החורבן, ובראשם הרבי - הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר ז"ע. לפתע הבחין הרבי באחד מבני הקהילה פונה ללידו, ומבקש את עזרתו לנסח עבורו מכתב דחוף, לו הוא זקוק באופן בהול ממש...

הלה הופתע. 'תשעה באב?!?!' - הביט בידידו בתמיהה. 'בדיוק עכשיו?! - הרי לעת הזו אנו מקוננים על צער החורבן, שקועים בקינות ובמגילת איכה. עכשיו בוֹער לך מכתב כזה או אחר?! לא הגיוני!' - קבע, וסירב בעקשנות לקום ממקומו בבית המדרש ולסור עמו לחדר צדדי כדי לכתוב את המכתב...

הרבי הבחין בבו שיש שנוצר ביניהם, קם ממקומו וניגש ליהודי שסירב. 'מה מטרת הקינות והאבלות?' - שאל הרבי והשיב מיד, 'הרי הכל נועד כדי לקרב את הגאולה. והלא זה בדיוק מה שאתה יכול לעשות עכשיו - לסייע לזולתך, להרבות אהבת חינו, לפעול למען חברך. זו התכלית של הקינות, הכיזבל תעלה בדעתך לטרב לבקשה? הכיצד תוותר על הזדמנות פז כזו לקרב את הגאולה?!'

סיפור זה, המובא בספרה 'דברי ישראל' מאיר בפנינו: בימים אלו, הבה נתחזק באהבת חינו, בריבוי מעשים ופעלים איש למען זולתו, בפעולות מעשיות ומועילות למען חברינו. נחפש כל הזדמנות להטיב עם הזולת, נשוש על כל אפשרות להרבות אהבת חינו, גם אם הדבר ידרוש מאיתנו מאמץ, שעות או עבודה מרובה. כך נזכה לקרב את הגאולה השלימה במעשינו ובמו ידיו, ולראות יחדיו בשוב ה' את שיבת ציון, אז ימלא שחוק פינו ולשונו רינה!